
אמרי שמואל
תזריע מצורע
פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע
נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א
יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א
אשדוד תשפ"ג

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד

"בית מאיר"

ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

לקבלת החוברת
במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה
במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לכבודה ולעלוי נישמתה של

הרבנית הצדקנית

מרגלית בת שמחה טולידאנו ע"ה

בתו של כ"ק האדמו"ר הגאון הקדוש הצדיק

רבי מאיר אבוחצירא זצוק"ל

במלאת יום השנה התשעי להסתלקותה לגנזי מרומים

ג' אייר תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

מבקשים מהציבור היקר מוקירי זכרה

להקדיש בשבת הקרובה פרשת תזריע מצורע

בעזרת ה' יתברך כל אחד בביתו קריאת תהילים

שיהיו לזכותה ולעילוי נישמתה

והיא מן השמים תגן עליכם ועל כלל ישראל

להצליכם מכל צרה נזק וניזכה לגאולה שלימה בקרוב ממש, אמן כן יהי רצון.

תבורכו מן השמים

- מצוות ברית המילה

בתחילת הפרשה התורה מצווה על אחת המצוות החשובות ביותר ביהדות, וזו מצוות ברית המילה שנאמר (ויקרא יב ג) "וביום השמיני ימול בשר עורלתו".

וביום השמיני ימול בשר עורלתו אור החיים הקדוש שואל למה הוצרך לצוות לזה כאן הלא בפרשת לך לך שאברהם נצטווה על ברית המילה שם ציוותה התורה ולמה חזרה התורה בפרשת תזריע וביום השמיני ימול בשר עורלתו אלא אומר אור החיים הקדוש שיש כאן לימוד שאי אפשר ללמוד מפרשת לך לך שמלים ביום ולא בלילה שנאמר וביום השמיני ביום ולא בלילה וכן שברית דוחה את השבת שכתוב וביום השבת וביום השמיני ומכאן שברית המילה דוחה את השבת.

ולמה ציוותה התורה לעשות את ברית המילה ביום השמיני כי ברית מילה היא כמו קורבן כמו שדם הקורבן מכפר כך הדם של ברית המילה מכפר כמו קורבן וכמו שקורבן רק מיום השמיני כך ברית רק מיום השמיני וכמו שאכילת הקורבן מכפרת כך אכילת סעודת מצווה של ברית המילה מכפרת כמו קורבן.

רבי אברהם חלפון כותב - לפי שהילד במעי אימו לומד כל התורה כולה ובשעת יציאתו בא מלאך וסתרו על פיו ומשכיח תלומדו

ולמה ביום השמיני כי התינוק שבעה ימים באבל על זה שהוא שכח את התורה ורק ביום השמיני יכול להיות נימול.

הגמרא במנחות דף מג ע"ב בשעה שדוד ניכנס לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאני ערום בלא מצוה, וכיון שניזכר בברית המילה שבבשרו נתשייבה דעתו וכיום שיצא מבית המרחץ כתב עליה שירה למנצח על השמינית מזמור לדוד על המילה שניתנה ביום השמיני.

ואומר החתם סופר בשעה שניכנס דוד לבית המרחץ שבא לרחוץ את עוונתיו ולעשות תשובה הוא ראה שלפי דרגתו אין בידו אפילו מצוה

אחת שעשה אותה בשלימות אבל שניזכר במצוות ברית מילה שמקיים ביום השמיני ואין בו דעה ולכן היא מצוה שלימה.

העולם מתקיים בזכות מצוות ברית המילה

מובא בגמרא (נדרים לא ב) אמר הקב"ה אין העולם מתקיים אלא בזכות מצוות ברית המילה שנאמר (ירמיהו לג כה), "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", אם לא תשמרו את מצוות ברית המילה חוקות שמים וארץ לא שמתי.

אנו רואים בתורה שהראשון בעולם שנצטווה על מצוות ברית המילה, היה אברהם אבינו, כמו שנאמר (יז י-יא) "זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך, המול לכם כל זכר: ונמלתם את בשר ערלתכם, והיה לאות ברית ביני וביניכם", והקב"ה אמר לאברהם אבינו שהחותמת בבשרו של האדם היהודי תהיה ברית המילה, והיא סימן ההיכר שהוא בן של בורא העולם.

קיימת בעם ישראל לנצח נצחים

ואנו רואים בתורה שאברהם אבינו היה בגיל תשעים ותשע בשעה שהקב"ה ציווה אותו על מצוות ברית המילה, ואע"פ שהיה זקן בכל זאת קיים את המצווה במסירות נפש גדולה, ואמרו חז"ל (שבת קל א) כל מצוה שאברהם אבינו קיים אותה בשמחה ומסר את נפשו עליה, תהיה קיימת בעם ישראל לנצח נצחים, כי אברהם אבינו הוא השורש של כל עם ישראל, וכל מעשה של אברהם אבינו משפיע לדורות עולם על כל צאצאיו, לכן אפילו היהודי הרחוק ביותר מהיהדות הוא לא יוותר על מצוות ברית מילה. ואברהם אבינו הטביע את המצווה הזו בנפש של כל יהודי, שהיא החותמת של הקב"ה בבשרנו.

וכן אמרו חז"ל (ב"ר מח ח) שאברהם אבינו יושב על פתחו של גיהינום, וכל יהודי שעשה ברית מילה הוא מוציא אותו מהגיהינום.

מסירות נפש משפיעה לכל הדורות

ומסופר על רבי חיים ברלין כשהיה רב העיר מוסקבה, שהיה יהודי אחד

בעירו שהייתה לו חנות ליד הכנסייה של הגויים, ובה הוא היה מוכר את כל הפסלים והסמלים של הנצרות, כשנולד לו בן הוא בא לרב וביקש ממנו שיבוא לעשות לבנו ברית מילה, שאל אותו הרב - הרי אין לך שום קשר ליהדות, ואינך שומר שבת ולא מניח תפילין ולא צם ביום הכיפורים, ובנוסף לכל זאת אתה גם מוכר סמלים של ע"ז, א"כ מדוע אתה רוצה לעשות ברית מילה לבנך? אמר לו אותו יהודי רחוק - כבוד הרב, גם אני לא יודע למה, אבל יש לי דחף פנימי ללא הסבר לעשות ברית מילה לבן שלי, א"ל הרב - הדחף הזה הוא מאברהם אבינו שמסר את נפשו על מצוות המילה, ומסירות הנפש של אברהם אבינו נמצאת בכל יהודי לנצח נצחים.

גזירות הגויים

ומכיון שעל ידי ברית המילה היהודי ניבדל מהגוי הגויים רצו שלא יהיה הבדל בן יהודי לגוי, ושעם ישראל יהיו שווים לכל הגויים, ולכן לאורך כל הדורות תמיד גזרו על עם ישראל שלא ימולו את בניהם, וכבר בזמן הרומאים לפני אלפיים שנה גזרו הרומאים שלא יעשו ברית מילה, וכמו שמספרת הגמרא במסכת מעילה (יז ב) "פעם אחת גזרה המלכות גזרה שלא ישמרו את השבת ושלא ימולו את בניהם... הלך רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי [-תספורת של גויים] והלך וישב עמהם, אמר להם - מי שיש לו אויב יעני או יעשיר? אמרו לו - יעני, אמר להם - אם כן לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיענו, אמרו - טבית אמר ליבטל [-טוב אמרת, ובאמת צריך לבטל גזירה זו] ובטלוה, חזר ואמר להם - מי שיש לו אויב יכחיש או יבריא? אמרו לו - יכחיש, אמר להם - אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים ויכחישו, אמרו - טבית אמר ובטלוה... הכירו בו שהוא יהודי החזירום".

אבל בכל מקום היהודים מסרו את נפשם על המצווה הזו, שהמצווה הזו היא החותמת של הקב"ה בבשרו של כל יהודי.

אנטונינוס מציל את רבי

המדרש מספר שהגויים גזרו על היהודים שלא יעשו ברית מילה,

ונולד לרבן שמעון בן גמליאל בן ועשה לו ברית מילה וקרא שמו יהודה, והוא רבי הקדוש רבי יהודה הנשיא שחיבר את המשניות, והמושל של העיר שמע שהרב של היהודים עשה ברית מילה לבן שלו, מיד שלח אותו לקיסר והגיע רבי שמעון ואשתו לבית של הקיסר עם התינוק, בינתיים אמו של רבי הקדוש פגשה את אשתו של הקיסר, והקיסרית שאלה אותה - למה באתם? א"ל - הקיסר ציווה שלא נעשה ברית מילה והתורה מצווה אותנו לעשות, ועשינו ברית מילה לבן שלנו, אמרה אשתו של הקיסר - גם אני ילדתי בן לפני שמונה ימים, תביאי לי את בנך ותיקחי את בני, וכשהקיסר ישאל אם עשית ברית מילה לבן שלך, תגידי לו תבדוק, וכך עשתה וראה הקיסר שהילד אינו מהול, מיד שלח שיתלו את המושל על העץ.

ואותו תינוק של הקיסר קראו לו אנטונינוס, וכשהיה בידיה של אשתו של רבן שמעון בן גמליאל היא הניקה אותו ואותו חלב טהור נכנס בגופו, וכשגדל אנטונינוס נעשה מלך רומא והלך והתגייר בצנעה, ועשה מנהרה מביתו לביתו של רבי הקדוש, והיה יושב כל היום ולומד אתו תורה, וכשהיה רבי הקדוש רוצה לעלות למיטה היה אנטונינוס משתחווה ואומר לו - רבי, תעלה על הגב שלי כדי שתוכל לעלות למיטה, א"ל - אבל אתה מלך גדול? א"ל - הלוואי שאני אהיה השטיח שלך לעולם הבא.

וכן מביא התוספות את דברי המדרש (ז י ב ד"ה אמר ליה בשם בראשית רבתי עמ' פו) "אמרינן במדרש חלב מטמא חלב מטהר, כשנולד רבי גזרו שלא למול ואביו ואמו מלוהו, שלח קיסר והביאו לרבי ואמו לפניו והחליפתו אמו באנטונינוס והניקתו עד שהבאתו לפני קיסר, ומצאוהו ערל ופטרום לשלום, ואמר אותו הגמון אני ראיתי שמלו את זה אלא הקב"ה עושה להם נסים בכל עת ובטלו הגזרה".

וכן בזמן היוונים גזרו על היהודים שלא יעשו ברית מילה, וכן בהרבה מאוד מקומות הגויים גזרו על היהודים שלא יקיימו מצוות ברית מילה.

גבורת אימא יהודייה

מסופר מעשה נורא שאירע בשואה, על אימא יהודייה שלפני שהכניסו אותה עם בנה התינוק לתאי הגזים, היא ביקשה מהחייל הנאצי סכין, והחייל שחשב שרוצה להרוג את בנה נתן לה סכין ברצון, והיא לקחה את הסכין ומיד מלה את בנה התינוק, ואמרה - ריבונו של עולם, אני עומדת למות עכשיו עם בני התינוק, אבל רצוני לפחות שהקורבן יעלה אליך שלם.

הסעודה החשובה ביותר

הסעודה שיש לה את המצווה והמעלה הגדולה ביותר, זו סעודת ברית מילה, כתוב בתורה (בראשית כא ח) "ויעש אברהם משתה גדול ביום היגמל את יצחק", והמילה היגמל מורכבת מהאותיות הא גימל, ה בגימטרייה 5 וג' בגימטרייה 3 ויחד יוצא 8 שביום השמיני עשה אברהם משתה גדול, ובפעולה שעשה אברהם אבינו הוא הטביע לדורי דורות שכל תינוק שמלים אותו ביום השמיני מעוררים את כל הכוונות ואת הברית שהקב"ה כרת עם אברהם אבינו.

כתוב במדרש (תנחומא אמור ו) אמר רבי יצחק משפט אדם ומשפט בהמה שוין, משפט אדם (ויקרא יב ג): וביום השמיני ימול בשר ערלתו. משפט בהמה, (ויקרא כב כז): ומיום השמיני והלאה ירצה וגו'.

מכניעה את השר של הטומאה

השר של הטומאה ניקרא סמא"ל כי הוא ר"ת סעודת מילה אין לעשות, כי הדבר שמדכא ביותר ומכניע את הטומאה ומסלק את השטן, זו סעודה של ברית המילה כי ברית המילה היא יסוד הברכה, ודווקא ביום השמיני כדי שיעבור על התינוק שבת ובזכות השבת תהיה לתינוק ברכה בברית.

ללכת להתברך אצלו

מסופר שבזמן רבנו הקדוש הבעל שם טוב, היה יהודי פשוט שהיה הבעל שם טוב שולח יהודים אצלו לקבל ממנו ברכה, וכל מה שהיה מברך היה מתקיים, וכששאלו את הבעל שם טוב מה כוחו של יהודי זה, אמר להם הבעש"ט שנולד ליהודי זה

בן ולא היה לו כסף לעשות סעודת מצוה לכבוד הברית, והלך ומכר כל מה שהיה לו בבית ונשאר בחוסר כל ונעשה רעש גדול בשמים, ומאותו זמן כל מה שמברך מתקבל בשמים, שיהודי מוסר נפש על מצוה הדבר מרעיש את כל העולמות בשמים.

אליהו הנביא נימצא בכל ברית

כתוב בפרקי דר"א (פרק כט) שבכל ברית מילה נמצא אליהו הנביא, בגלל שדיבר לשון הרע על עם ישראל ואמר עזבו בניך את בריתך, א"ל הקב"ה חייך אתה תהיה בכל ברית מילה, א"ל רבש"ע אני קנאי ואם אני אראה יהודי שעושה עבירות במזיד אני אפגע בו, א"ל הקב"ה כל מי שיבוא לברית אני מוחל לו את כל עוונותיו.

בזכותה יצאו ממצרים

המדרש (שמו"ר יט ה) אומר שמתי שהגיע זמן הגאולה של בני ישראל מארץ מצרים, אמר הקב"ה למשה רבינו דע לך שהגיע זמן הגאולה אבל אין להם זכויות כלל כמ"ש (יחזקאל טז ז) ואת ערום ועריה שלא הייתה להם שום מצוה, ולכן הקב"ה נתן לבני ישראל שתי מצוות, מצוות קרבן פסח ומצוות ברית המילה, כמ"ש (יחזקאל טז ו) "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמייך ואומר לך בדמייך חיי", ואומר המדרש שהלך משה רבינו ואמר לבני ישראל שיעשו מצוות ברית מילה לא הסכימו בני ישראל, והוריד הקב"ה ריח מיוחד מגן עדן לקרבן פסח, ובני ישראל היו מבקשים לאכול ממנו, ואמר להם משה רבינו מי שערל ולא מל לא יכול לאכול מקרבן הפסח, כמו שכתוב בתורה (שמות יב מח) "וכל ערל לא יאכל בו", מיד הלכו בני ישראל ומלו את עצמם.

וכך גם כן היה בזמן גירוש ספרד והאינקווזציה לפני 500 שנה היה שר האוצר של מלך ספר רבי יצחק אברבנאל והוא היה מוהל והמלך גזר שהיהודים לא יעשו ברית מילה והיה רבי יצחק אברבנאל הולך ויורד למרתפים והיה עושה ברית מילה ליהודים בסתר ואחרי כמה זמן הגיעה שמועה למלך שרבי יצחק אברנאל מפר את הציווי של המלך והולך ועושה ברית מילה ליהודים ואז המלך רצה להרוג את רבי יצחק אברבנאל אבל לא ידע איך עד שעלה

בליבו רעיון אמר המלך אני ישלח אותו למקום שהיתה שם משריפה גדולה ושם היו מכינים לבנים ורשם המלך מכתב וכתב במכתב האיש אשר יתן לך המכתב בציווי המלך תיזרוק אותו לתוך כיבשן האש וקרא המלך לרבי יצחק ונתן לו המכתב ואמר לו זה ענין דחוף מאוד שתיתן המכתב לאיש אשר במפעל הלבנים ויצא רבי יצחק והעגלון שלו לדרך ובדרך יהודי עצר את העגלה ואמר לרבי יצחק נולד לי בן והיום זה היום השמיני שאני צריך למול את בני ועוד מעט השמש שוקעת ולא מצאתי מי שימול את בני בבקשה ממך בוא לביתי ותמול את בני אמר לו רבי יצחק אבל המלך ציוה עלי ללכת בשליחות דחופה אמר לו היהודי בבקשה ממך רבי אני רוצה שתמול את בני ואז ירד רבי יצחק מהעגלה ואמר לעגלון בנתיים אתה תלך למפעל ותמסור לאיש שם את המכתב מהמלך וכשתחזור תבוא לקחת אותי מביתו של היהודי הזה, והלך רבי יצחק ומל את בנו של היהודי וכשסיים הברית חיכה והעגלון לא מגיע עד שהגיע הלילה ולא הגיע העגלון המתין רבי יצחק עד הבוקר והלך למפעל של הלבנים ושאל היכן העגלון אמר לו האיש המלך כתב במכתב האיש אשר ימסור לך המכתב תשליך אותו לכיבשן האש והשלכתי את העגלון לכיבשן האש מיד הבין רבי יצחק שהמלך רצה להרוג אותו ובזכות מצוות ברית מילה שמל את התינוק ניצל ממות ואז רבי יצחק ברח ואז התחיל גירוש ספרד שגזר מלך ספרד לגרש את כל היהודים מספרד.

וזה מה שאמרו שומר מצוה לא ידע דבר רע שבזכות מצוה יהודי ניצל ממות לכן כשבא ליהודי מצוה יעשה כל מה שבידו כדי לקיים את המצוה שאי אפשר ל דעת אולי נגזר עליו גזירה קשה בשמים וכדי להציל אותו מן הגזירה הקב"ה שולח לו לעשות מצוה ובזכות המצוה ינצל מן הגזירה.

שמירת הלשון והזהרת איסור לשון הרע

בפרשת השבוע התורה מדברת באריכות גדולה על כל הדינים שקשורים לנגע הצרעת.

ואומרת לנו התורה (ויקרא יג ב) "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת, והיה בעור בשרו לנגע צרעת".

והובא אל הכהן

והתורה אומרת שבזמן שבית המקדש היה קיים אדם שבא עליו נגע צרעת, לא היה הולך לרופא אלא היה הולך לכהן בבית המקדש, כמו שכתוב בתורה (ויקרא יג ט) "והובא אל הכהן".

ולכאורה צריך להבין מדוע המצורע היה הולך אל הכהן, הרי בדרך כלל אדם שהוא חולה הולך לרופא ולא לכהן?

נגע צרעת הוא לא חולי הגוף

אלא אומרים רבותינו ז"ל שהתורה באה ללמד אותנו שנגע צרעת הוא לא חולי הגוף אלא חולי הנשמה, ולכן אמרה התורה שילך דווקא לכהן ולא לרופא, כי הרופא יכול לרפאות רק את חולי הגוף אבל הכהן היה מרפא את חולי הנשמה, ונגע צרעת הוא חולי הנשמה.

לשון הרע

ואמרו רבותינו ז"ל שהסיבה שבא על האדם נגע צרעת, הוא בגלל שדיבר לשון הרע, שמי שהיה מדבר לשון הרע היה מגיע על הבשר שלו נגע צרעת, וכך אומרת הגמרא במסכת ערכין (טז א): "על שבעה דברים הנגעים באים", ואחד מהם - "על לשון הרע", ולכן נקרא מצורע, כי מצורע הוא אותיות מוציא שם רע.

אוהב שלום ורודף שלום

ומכיוון שנגע הצרעת בא בעוון לשון הרע, ולכן אמרה תורה שילך דווקא אצל הכהן, מכיוון שעל ידי שדיבר לשון הרע הוא גרם לשנאת חינם, כי היו שני אנשים שהיו אוהבים זה את זה, והלך זה ודיבר לשון הרע והפריד בניהם, ועשה ביניהם מחלוקת ושנאת חינם, לכן תקנתו לבוא אל אהרן הכהן, כי אהרון היה אוהב שלום ורודף שלום.

הוא הבדיל בן אדם לחברו

ואומרת הגמרא במסכת ערכין (טז

ב) שלכן אמרה התורה שהמצורע "בדד ישב מחוץ למחנה" (ויקרא יג מו), מכיוון שהוא הבדיל (זה שדיבר לשון הרע) בין איש לרעהו, לפיכך אמרה תורה "בדד ישב מחוץ למחנה".

זהירות בכניסה וביציאה

בפרשה שמיני קראנו בתורה על איסור המאכלות האסורות והטמאות, ובפרשה שלנו התורה מצווה אותנו להיזהר מלשון הרע, ולכאורה למה נסמכה פרשת איסור המאכלות האסורות והטמאות לפרשת נגע צרעת?

אלא אומרים בעלי המוסר (הובא בטללי אורות עמ' רנ) שבאה התורה ללמדנו שכשם שצריך האדם להיזהר מה הוא מכניס לתוך פיו שלא יכשל ח"ו במאכלות אסורות, כך צריך האדם להיזהר מה הוא מוציא מתוך פיו, שלא ידבר ח"ו לשון הרע ודיבורים האסורים.

כל הצרות הן בגלל לשון הרע ואוכל לא כשר

שלמה המלך אומר בספר משלי (כא כג) "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו", ושואל רשב"י בזוהר הק' (שמיני מא א) שלכאורה צריך להבין מדוע כתוב כפילות שומר פיו ולשונו, היה מספיק לומר שומר פיו שומר מצרות נפשו, או שומר לשונו שומר מצרות נפשו? אלא אומר רשב"י שיש שני דברים שהם הסיבה לכל הצרות שבאות על האדם, הדבר הראשון אוכל לא כשר והדבר השני לשון הרע, לכן בא שלמה המלך ואומר שומר פיו מאוכל לא כשר ולשונו מלשון הרע, שומר מצרות נפשו.

"מי האיש החפץ חיים"

דוד המלך אומר בתהילים (לד יג) "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע", כתוב בפסוק "מי האיש החפץ חיים", ופירשו המפרשים (מובא בשמירת הלשון תחילת פ"א) היינו חיים הנצחיים חיי העולם הבא, "אוהב ימים לראות טוב" היינו בעולם הזה, - אם האדם רוצה לזכות לברכה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, אומר לנו דוד המלך "נצור לשונך מרע".

מדוע לשון הרע חמור כל כך

ורבינו החפץ חיים (בשער הזכירה תחילת פ"א) שואל לכאורה צריך להבין הרי בתורה יש תרי"ג מצוות ועל כולם מזהיר הקב"ה בתורה, כמ"ש (דברים ל טו) "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וכו'", ואם כן מדוע דווקא על מצוות שמירת הלשון מזהיר דוד המלך בספר תהלים יותר מכל המצוות?

הדיבור של האדם הוא כח הנשמה

אלא מבאר החפץ חיים (בשער הזכירה פ"ג ד"ה עוד יש) שבשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון נאמר (בראשית ב ז) "וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה'" ואמרו חז"ל מהו "וייפח באפיו נשמת חיים"? ותירצו שהוא כח הדיבור שבאדם, וכן תירגם אונקלוס על הפסוק "ויהי האדם לנפש חיה" לרוח ממללא, היינו שהחיות שבאדם הוא כח הדיבור, ולכן העוון של לשון הרע חמור יותר מכל העבירות ואם ח"ו מדבר לשון הרע הוא מטמא את נשמתו, וכן שלמה המלך אומר בשיר השירים (ה ו) "נפשי יצאה בדברו"- שעל ידי הדיבור מתגלה הנפש והנשמה.

לשון הרע כנגד כולם

ואמרו חז"ל שעוון לשון הרע חמור ביותר מכל העבירות שבתורה, ולכן צריך האדם לשמור על לשונו שלא יכשל חס ושלום בדיבורים אסורים.
וכן אמרו בירושלמי (פאה פ"א ה"א) שכשם ששכר תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות, כך ענשו של לשון הרע שקול כנגד כל העבירות.

נפרעים מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא

הרמב"ם כותב (רמב"ם דעות ז ג) אמרו חכמים שלש עבירות נפרעים מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא, עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים ולשון הרע כנגד כולם, ועוד אמרו חכמים כל המספר בלשון הרע כאילו כופר בעיקר, שנאמר אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו,

ועוד אמרו חכמים שלשה לשון הרע הורגת: האומרו, והמקבלו, וזה שאומר עליו, והמקבלו יותר מן האומרו.

חמור יותר מאכילת בשר חזיר

רבינו החפץ חיים כותב שהמדבר לשון הרע עוונו חמור יותר מאכילת בשר חזיר, שהאוכל חזיר עובר על חמישה לאוין מן התורה, אבל המדבר לשון הרע יכול לעבור על שבע עשרה לאוין.

מלשה"ד נברא מלאך שיש לו פה

וכותב רבינו החפץ חיים, שכידוע מחטאי האדם נבראים מלאכים שמקטרגים, אבל המלאכים נולדים אילמים, אין להם כח לפצות פה, אבל כשאדם מדבר לשה"ר, נברא מלאך שיש לו פה, כי הוא נברא מדיבור, ואותו מלאך בא ומקטרג, ולא רק על אותו חטא, אלא הוא מקטרג על כל יתר חטאיו של האדם שמקטרגיהם אילמים, כי הרי בעל לשון הרע הוא.

על בגד לבן אפילו לכלוך קטן בולט

רבינו החפץ כותב (שמירת הלשון שער הזכירה פרק ו) שבזמן שבית המקדש היה קיים מי שהיה מדבר לשון הרע מיד היה בא על עור בשרו נגע של צרעת, וז"ל "ואל יפלא בעיניך על זה, שהרי אנו רואין כמה אנשים מדברים לשון הרע ואין להם שום נגע. מצינו להם תירוץ ממדרש חז"ל, שאמרו על הפסוק שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, שומר מצרעת נפשו.

וביאור הענין ראיתי מקצתו בספר נחל קדומים. (דברים אחדים דרוש ל"א ד"ה וכבר כתבו משם) דידוע דכל מה שהקב"ה מעניש את האדם הכל הוא לטובתו, כדי שינקה מעונותיו, ולפעמים כדי שיעשה תשובה. ולכן בזמן שהיה מקדש קיים והיה לנו כהן מטהר, אם נכשל אדם בעון לשון הרע היה הקדוש ברוך הוא מביא עליו עונש הנגעים, ואף גם זאת לא הביא עליו תיכף על גופו רק על קורות ביתו, והיה צריך בעצמו לבוא אל הכהן ולומר לו אשר נראה לו בבית כנגע. והיה אומר לו הכהן

תזריע מצורע

דברי כבושים, בני, אין הנגעים באים אלא על לשה"ר וכו' וכמו דאיתא בתורת כהנים, כדי שישתדל עי"ז לסור מהחטא. ואם לא שם לבו לזה, היה הקדוש ברוך הוא מענישו עוד יותר בענין זה, וכמו שנתבאר ענין זה ברמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת וז"ל שם, שצרעת הבתים אינו ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל כדי להחזירן מלשון הרע, שהמספר לשון הרע משתנות קורות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית, אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית, משתנות כלי העור שבביתו שהוא יושב ושוכן עליהן, אם חזר בו וכו' ואם עמד ברשעו עד שישרפו, משתנה עורו ונעשה מצורע, ויהיה מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא לצנות ולשון הרע וכו' ע"ש.

והיה תועלת גדול מזה העונש, כי בראותו את גודל ענשו ובזיונו שהוא צריך לישב בדד מחוץ למחנה תמיד, ואינו רשאי לבוא אף במחנה ישראל, ומודיע תמיד את צערו לרבים כדי שיבקשו עליו רחמים, כענין שנאמר וטמא טמא יקרא, ממילא היה נכנע מאוד מעונו, ומקבל עליו על להבא להזהר עוד מעון המר הזה, ולפייס למי שדבר עליו. והקב"ה בחסדו שולח לו רפואה לצרעתו, והיה יוצא הכהן אל מחוץ למחנה לראות אם נרפא הנגע, כענין שנאמר בקרא ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא וגו' ולעשות לו ככל הסדר הכתוב שם בפרשה בענין ההזאה והגלוח, ואח"כ היה מביא עליו את קרבנותיו.

והנה בבואו אח"כ אל ביתו, בראותו את החסד הגדול שעשה לו ה' יתברך שריפא אותו מצרעתו, בודאי עשה כל מה שקיבל עליו בהיותו מחוץ למחנה, ופייס לכל מי שדיבר עליו לשה"ר. והנה ע"י כל זה נטהר לגמרי מזה הנגע, וגם מזה העון, כי על העבר נתכפר לו בעונשו ובזיונו, ועל להבא היה נזהר מעצמו בכל כוחותיו שלא לבוא עוד לזה החטא.

והנה כל זה היה בזמן שהיה המקדש קיים, מה שאין כן עתה בעונותינו הרבים שאין לנו לא מקדש ולא קרבנות, ולא כהן מטהר, אם היה הקדוש ברוך הוא מביא את הנגעים על גופו היה נשאר בטומאתו לעד,

ולא היה אפשר לו להנקות מזה, על - כן נשארה טומאת הנגע שבא ע"י חטא זה דבוקה רק בנפשו, ואין בולטת על גופו מבחוץ. וזהו כונת המדרש (הובא בילקוט פ' מצורע בשם ר' ינאי) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, מצרעת נפשו, כי הנגע והצרעת דבוקה בנפש.

על - כן האדם המורגל בחטא זה ח"ו, צריך להתאונן תמיד על נפשו, כי אף שמחפה עליו הקדוש ברוך הוא בזה העולם ואינו מראה קלונו לכל, עכ"פ אחר פטירתו שתצא הנפש מהגוף תתגלה זוהמת צרעתו לעיני הכל, וכל עוד שתהא דבוקה חלאת הזוהמא הזו בנפש בודאי לא יבוא מנוגע בהיכל ה' בגן עדן, ויצטרך לישב בדד למעלה חוץ למחנה ישראל, שהוא מקום הקליפות והחצונים, אם לא עשה תשובה כראוי.

וגם בעודו בחיים בעלות הנפש למעלה כל אלין מלין בישין שדברה ביום עולין עמה, וכל הקדושים בדילין הימנה עבור זה, ואין לך בזיון גדול מזה להנפש".

תלמידי רבי עקיבא דיברו לשון הרע

הגמרא במסכת יבמות (סב ב) אומרת שבימי ספירת העומר מתו במגיפה עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, ואומרת הגמרא שהסיבה לכך שמתו במגיפה היא משום שלא נהגו כבוד זה בזה, וכותב רבינו המהרש"א (שם) על דברי הגמרא שהכוונה שלא נהגו כבוד זה בזה היא, שהיו מדברים לשון הרע אחד על חברו ולכן נענשו ומתו במגיפה.

מחליפים מצוות ועבירות

בספר חובת הלבבות (שער הכניעה פ"ז) כותב, שבשעה שיהודי מדבר לשון הרע על יהודי אחר, הקב"ה לוקח את כל המצוות שקיים אותו יהודי עד היום הזה ונותן את אותן המצוות לאותו יהודי שדיבר עליו.

ולכן בשעה שהנשמה עולה לשמים הקב"ה אומר לנשמה בואי תראי כמה מצוות קיימת, והיא אומרת רבש"ע אני? לא היה לי כסף לתת כל כך הרבה צדקה? אומר לה הקב"ה היה יהודי אחד שהיה עשיר גדול שנתן הרבה צדקה אבל הוא דיבר עליך

לשון הרע, וכל הזכויות של המצוות שקיים עברו אליך, או שהנשמה עולה לשמים ואז היא רואה שאין לה מצוות, ואומרת הנשמה לקב"ה רבש"ע איפה כל המצוות שקיימתי? שמרתי שבת, והנחתי תפילין, ונתתי צדקה, אומר לה הקב"ה את דיברת לשון הרע וכל המצוות שקיימת עברו לאותו אדם שדיברת עליו.

אתה שלחת לי דורון מזכויותיך

ומביא עוד בחובת הלבבות על אחד מהחסידים שסיפרו עליו דברי גנות, וכשנודע לו הדבר שלח לאותו אחד שדיבר עליו דורון וכתב לו: אתה שלחת לי דורון מזכויותיך, ואני גמלתי לך בדורון זה תמורתן.

וכן כתב באורחות צדיקים (שער הענוה), וכן כתב במגיד מישרים לבית יוסף (פרשת ויקהל), והוסיף שאילו ידעו בני אדם, היו שמחים כאשר הם שומעים שמדברים עליהם לשון הרע, כאילו קיבלו כסף וזהב.

ורמז לדבר הביא בספר דמשק אליעזר (תנינא פרשת אמור), מדברי הפסוק (ויקרא כד יט) "כי יתן איש מום בעמיתו" - שידבר עליו לשון הרע, "כאשר עשה כן יעשה לו" - היינו שמחליפים מעשיהם ביניהם.

מה טעם נאמרה הזמרה זו רק באיסור לשון הרע?

ובטעם הדבר שמי שדיברו עליו, נוטל זכויות המספר ומעביר אליו חובותיו, כתב הגר"ח פרידלנדר בשם הגר"א דסלר (שפתי חיים מידות ח"א כג מרפא לשון ח"ד 59) שזו מידה כנגד מידה, שהמספר לשון הרע חשב להתגדל על חשבון ביזוי והשפלת חברו, וכנגד זה מגדילים את חברו על חשבון המספר ומעבירים אליו זכויות המספר, וכך מתגדל על חשבונו.

בעל לשון הרע

וכתב מרן הגר"ח קניבסקי (הליכות חיים ח"ב קפט שאלה תח) שדין זה נאמר רק בבעל לשון הרע הרגיל בכך, וכן הביא (בהערה שנב שם בשם ירחון אור ישראל גליון מ עמ' קיב) בשם הגר"י צדקה.

ובגדר 'רגיל בכך', הביא בספר

לרעך כמוך (ח"ג 363) בשם הגר"ח קניבסקי, שהוא כשאינו מקפיד על איסור זה.

אם חזר בתשובה מהזירין לו

מי שחוזר בתשובה ומבקש מחילה ממי שדיבר עליו, כתב החת"ס (דרשות החת"ס לז' אדר קע עמ' ב) שמקבל בחזרה כל זכויותיו שעברו לחברו, וכן כתב הגרי"ח סופר (קובץ אור ישראל שם עמ' קז) שכתב כן החקרי לב (מערכי לב עמ' קנד) בשם הבן יהוידע.

בגלל לשון הרע נגזרה גלות מצרים

אמרו חז"ל (עיין בספר שמירת הלשון ח"ב תחילת פרשת וישב) שסיבת ירידת עם ישראל למצרים, וסיבת הדבר שהאריכה התורה מאוד בסיפור ירידת יוסף הצדיק למצרים, הוא מפני לשון הרע שנאמר (בראשית לז ב) "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם", ופירש רש"י שבא יוסף הצדיק ואמר ליעקב אביו שהשבטים קוראים לאחיהן בני השפחות עבדים, ובגלל שדיבר לשון הרע הסתובב העניין שירדנו לגלות מצרים.

ויבא יוסף את דיבתם רעה

ואיתא במדרש רבה (וארא ז א) שעשר שנים היה ראוי יוסף לישב בבית האסורין על שהוציא דיבה על עשרת אחיו, (וישב עוד שנתיים ימים בגלל שביקש משר המשקים "כי אם זכרתני והזכרתני" בראשית מ יד) ומכל זה אנו רואים את חומר האיסור של חטא הלשון, שנגזרו עליו שנים עשר חודש לישב בבית האסורים, כנגד כל אחד מאחיו.

הסיבה שהתעכבו במשך ארבעים שנה במדבר

המדרש (תנחומא שלח אות ח) אומר שבני ישראל היו צריכים מיד להיכנס לארץ ישראל, והסיבה שהתעכבו במשך ארבעים שנה במדבר, בגלל שדיברו המרגלים לשון הרע על ארץ ישראל, ומה מי שמדבר על ואבנים עונשו כך, ק"ו מי שמדבר על בנו של בורא עולם.

בית המקדש נחרב בגלל לשון הרע

ואפילו בית המקדש נחרב בגלל לשון הרע, כמו שהגמרא בגיטין (נו א) מספרת על בר קמצא שהלך ודיבר לשון הרע אצל הקיסר ומזה נחרב בית המקדש.

מצוה בכל יום לזכור – זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים בדרך

כתוב בתורה (דברים כד ט) "זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים", התורה הקדושה מצווה אותנו לזכור בכל יום מה שעשה הקב"ה למרים הנביאה אפילו שהייתה צדקת, אבל מכיון שדיברה לשון הרע על משה רבינו מיד הקב"ה העניש אותה בנגע הצרעת.

הרמב"ם (סוף הלכות טומאת צרעת) כתב וזה לשונו, זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים וגו', התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדברה באחיה, שהייתה גדולה ממנו בשנים וגדלתו על ברכיה, וסיכנה בעצמה להצילו, והיא לא דברה בגנותו, אלא טעתה שהשוותה אותו לשאר הנביאים, והוא לא הקפיד על הדברים הללו, שנאמר (במדבר יב ג) "והאיש משה עניו מאוד", ואעפ"כ מיד נענשה בצרעת, ק"ו לרשעים וכו', והקב"ה מצווה אותנו בתורה שיש מצוה בכל יום זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים בדרך.

מי רוצה לקנות סם חיים

כתוב במדרש רבה (טז ב) מעשה ברוכל אחד שהיה מחזר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי, והיה מכריז ואומר מי רוצה לקנות סם חיים? היו דוחקין עליו הבריות לקנות ממנו. רבי ינאי היה יושב בטרקלינו, אמר רבי ינאי לאותו סוחר בא תעלה לביתי ותמכור לי את אותו סם חיים שאתה מוכר, אמר אותו סוחר לרבי ינאי, אתה והדומים לך אינם זקוקים לזה, הפציר בו רבי ינאי ועלה אותו סוחר לביתו של רבי ינאי, הוציא הסוחר מתוך סלו ספר תהילים והראה לו את הפסוק (תהלים לד יג-יד) "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב - נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, ואף שלמה המלך מכריז ואומר (משלי כא כג) "שומר פיו

ולשונו שומר מצרות נפשו", אמר רבי ינאי כל ימי הייתי קורא מקרא זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא סוחר זה והודיעני.

ולכאורה צריך להבין וכי רבי ינאי שהיה צדיק גדול ובקי בכל התורה כולה לא התבונן אף פעם בפסוק הזה?

אלא אומרים רבותינו ז"ל שבתחילה היה סבור רבי ינאי, שמה שאמר דוד המלך (תהלים לד יג- יד) "מי האיש החפץ חיים", דיבר על האדם הצדיק שכל שני חייו בעבודת השם, וכל הסתכלותו על החיים הנצחיים בעולם הבא, אבל ליהודי הפשוט שעמל לפרנסתו דוד המלך לא דיבר, אבל כשראה רבי ינאי שבשעה שהכריז אותו סוחר מי רוצה לקנות סם חיים והיו דוחקין וקופצין עליו הבריות, הבין רבי ינאי שדוד המלך שאמר מי האיש החפץ חיים דיבר על כל יהודי ויהודי ואפילו על היהודי הפשוט.

אפילו היה רגיל לדבר לשון הרע יש לו תקנה

ועוד תירוץ על שאלה זו מה חידש אותו רוכל לרבי ינאי? אומר הכלי יקר (ויקרא יד ד) שאותו רוכל היה הולך רכיל ומספר לשון הרע, ואחר כך עשה תשובה וקיבל על עצמו לא לדבר יותר לשון הרע, והיה מסתובב בעיירות ואומר מי רוצה לקנות סם חיים כי אני נרפאתי מלשון הרע, והיה מסתובב בעיירות ומנסה להחזיר בתשובה.

ורבי ינאי למד מהדגשו של הרוכל על "סם החיים", שיש תיקון למי שחטא רבות בחטא נורא זה ולכן הוא התפעל בעיקר מהמספר, מהרוכל הלזה.

וזה לשונו: "אבל רוכל זה סבר שיש תקנה אפילו למי שכבר סיפר, וידע זה בניסיון בעצמו כי גם הוא היה רוכל הולך רכיל ורגיל על לשונו לשלח מדנים בין אחים, ואחר כך נתן אל ליבו לשוב בתשובה וביקש דרכי הרפואה שהזכירו חז"ל לתלמיד חכם בתלמוד תורה, ולעם הארץ על ידי שבר רוח, וראה כי התרופות הללו הועילו לו, על כן מילאו ליבו לזכות את הרבים ולהחזיר בתשובה כל אותן העיירות שידע בהם שיש שם בעלי הלשון, עד אשר לא יבואו

עליהם ימי הרעה בצרעת ויצטרכו להדר אחר ציפורים עפות כטהרת המצורע העושים מעשה פטיט (כלומר פטפוט).

וזה שאמר שהיה מחזר בעיירות הסמוכות לציפורי, היה מחזיר בתשובה אותן העיירות הקרובות למעשה ציפור העושין מעשה פטיט... והיה מכריז: 'מי רוצה לקנות סם החיים', כי היו כחולים הצריכים סמים לתרופה", יש תקווה יש סם רפואה לחפצים בחיים.

הלשון טובה או רעה?

המדרש (ויק"ר לג א) אומר, אמר ר' שמעון בן גמליאל לטבי עבדו צא וקח לי מאכל טוב מן השוק, יצא ולקח לו לשון, אמר לו צא וקח לי מאכל רע מן השוק, יצא ולקח לו לשון, אמר לו רשב"ג: מפני מה [עשית כך]? אמר לו: ממנה הטובה וממנה הרעה, כשהיא טובה - אין טובה ממנה, וכשהיא רעה - אין רעה ממנה (מדרש ויקרא רבה)"מוות וחיים ביד הלשון" על ידי דיבור אפשר לייצור קירוב בין אדם לחברו בין איש לאשתו על ידי שאומרים דיבורים טובים, וכן להיפך הדיבור יכול לגרום לריחוק בין אדם לחברו בין איש לאשתו על ידי דיבור קשה.

המדבר לשון הרע סימן שיש לו חיסרון באמונה

החפץ חיים כותב בספר שמירת הלשון - דע לך שהמדבר לשון הרע זהו סימן שיש לו חיסרון באמונה בבורא עולם, כי אדם שיש לו חנות ובא אדם אחר ופתח חנות לידו ומוכר אותה סחורה כמו שיש לו, ואתה מדבר עליו לשון הרע כי אתה מפחד שהוא יקח לך את הפרנסה וזה סימן שיש לך חסרון באמונה בבורא עולם, כי אם היית מאמין באמונה שלימה בבורא עולם שהקב"ה הוא נותן את הפרנסה, הרי גם אם יבוא אדם ויפתח חנות לידך וימכור את אותה סחורה בדיוק כמו שיש לך, אבל אם נגזר עליך מן השמים שתהיה לך פרנסה הקב"ה ידאג שאתה לא תפסיד.

אין שעדה נוגעת בהברתה

ואנו רואים שהתורה אומרת

שהמצורע כדי להיטהר היה צריך לגלח את כל שערו כמש"כ (יד ט) "והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח, וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר", ולכאורה מדוע מצווה המצורע שנרפא מן הצרעת לגלח את כל שערו?

אלא אומר "הבן איש חי" (דרשות פרשת טהרות בד"ה וגלוח) כי רמז יש בדבר, הנגע בא כידוע על לשון הרע, ומה הביא את האדם לדבר לשון הרע על חברו צרות העין שחושש שבגלל חברו מתמעטת פרנסתו, לפיכך באה התורה ומצוה את המצורע שיגלח את כל שערו, שכן השערות עומדות בצפיפות זו בצד זו ובכל זאת אין אחת נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימה שכל שערה יש לה את הגומא שלה, וכשם שאין שערה נוגעת בחברתה, כך אין אדם נוגע בפרנסה שמוכנה לחברו מן השמים אפילו כמלא נימה, ועל ידי שאדם משנן לעצמו דבר זה, שאף אחד בעולם לא יכול למעט את פרנסתו שנקצבה לו מן השמים, וגם אם נראה לו שחברו הזיק לו, ממלא לא יבוא לדבר לשון הרע על חברו.

ארבעה חשובים כמת

הגמרא במסכת נדרים (סד ב) אומרת "תניא, ארבעה חשובים כמת עני מצורע וסומא ומי שאין לו בנים.

ושואלים רבותינו ז"ל איך אפשר לומר שעני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים חשובים כמת, הרי אפילו הייסורים הקשים ביותר שיש בעולם אינם כמו המוות, כמו שאמר דוד המלך (תהלים קיח ח) "יסור ייסרני יה ולמוות לא נתנני".

אם כן רואים אנו שאפילו הייסורים הגדולים ביותר הם לא חשובים כמו המוות, ואם כן איך אמרו בגמרא ארבעה חשובים כמת מצורע ועני וסומא ומי שאין לו בנים?

עיקר החיות של האדם הוא כח הנתינה

ואומר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שעיקר החיות של האדם הוא כח הנתינה, ואדם שאין בו את כח הנתינה חסר בחיות שלו, מה הצד

השווה בכל הארבעה האלו העני לא יכול לתת כי הוא עני, סומא גם לא נותן כי לא רואה מה חסר שלני, מי שאין לו ילדים כל העמל של האדם בעולם הזה זה בשביל שיוכל לתת לילדיו, וברגע שאין לו ילדים אין לו למה לעבוד קשה, ולמי לתת, וכן מצורע הוא יושב בדד מחוץ למחנה, וכיון שהוא לבד הוא לא יכול לעזור ולתת.

שתי ציפורים עץ ארז ושני תולעת ואזוב

ואנו רואים בתורה שהמצורע הבא להיטהר היה צריך להביא שתי ציפורים עץ ארז ואזוב ושני תולעת כמו שכתוב (ויקרא יד ד) "וציוה הכהן ולקח למיטהר שתי ציפורים חיות טהורות, ועץ ארז ושני תולעת ואזוב", והסיבה לכך פרש"י (שם) ציפורים מכיון שהציפורים כל הזמן מצפצפים בפיהם, ולכן בא אליו הצרעת בגלל שהרבה לדבר, ולכן נכשל בדיבור אסור בלשון הרע, עץ ארז לפי שהנגעים באים על גסות הרוח שמתוך גאווה דיבר לשון הרע על חברו, וזה עץ ארז שרומז לגאווה שהוא גבוה מכל העצים. שני תולעת ואזוב ישפיל עצמו כתולעת וכעץ אזוב שהוא נמוך מכל העצים, ולמה ציווה להביא תולעת השני? כי תולעת השני רומז שיתכפר לו העוון כמ"ש בפסוק (ישעיה א יח) "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו".

מה רוצה ה' ללמד את המצורע בניגוד לדעת הרופאים?

אומר אור החיים הקדוש (ויקרא יד ב) שהצרעת לפי תכונתו תתהוה מעפשות וזיהום הגוף ותגבורת המרה אשר תתגבר באדם ועושה רושם בבשרו. ודבר זה יסובבנו העצבון וצרות הלב ושממון השכל. והרפואה הטבעית לזה היא ריחוק העצבון והעניינים המרחיבים לבו של אדם ומשמחים אותו. והנה בבוא נגע הצרעת על האדם יכול האדם לומר כי חולי טבעי הוא אשר יקרב לאדם. ובאמור לו כי הוא זה בשביל לשון הרע לא יאמין ולא יצדיק את הדברים. לזה נתחכם אל עליון וציווה שיסגר המצורע בדד ישב ובגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה. ודברים אלה הם כפי הטבע

נגדיים לרפואת סיבת הנגע ואדרבא יולידו הנגע מחדש.

וכאשר יראה האדם שגם שעשה דברים אלו נגדיים, אף על פי כן על ידי שהרהר בתשובה והתוודה חטאתו, כי בעוונו אשר פשט לשונו גילה הנגע את עינו וישוב מחטאתו ויטהר לשונו, ויראה כי הפך הנגע את עינו. בזה ידע ויוכיח הוכחה ברורה שלא בא לו הנגע אלא לצד שדיבר לשון הרע.

ולכן אמר (ויקרא יד ב) "וזאת תהיה תורת המצורע" - מוציא שם רע והכרת הדבר והוכחתו ביום טהרתו. שהגם שעשה דברים נגדיים לחוליו אף על פי כן נטהר. בזה ידע תורת לשונו הרע הוא זה ולא מקרה הטבעי, כחושבי מחשבות אוון.

אסור לדבר לשון הרע גם על עצמו

מסופר על רבינו החפץ חיים שפעם נעצרה מרכבה ליד ה"חפץ חיים" שהיה בדרכו לביתו, והעגלון שאל את ההלך הוא לא ידע שזה החפץ חיים בעצמו "סליחה האם אתה יודע היכן גר הצדיק הקדוש הרב הגאון החפץ חיים?"... בשמעו, את התארים אמר הרב: "בהמשך בעוד קילומטר תפנה ימינה, ואגב, אין הוא צדיק כלל... הוא יהודי פשוט, ממש כמו כל היהודים". אחוז כעס קם האיש ממקומו וקרא: "כיצד תעז לומר דברים שכאלה על גדול הדור?!"..."אמרתי לך את האמת לאמיתה!", השיב לו ה"חפץ חיים", "מכיר אני היטב את ה"חפץ חיים", הוסיף הרב...התשובה הזו הרתיחה את היהודי. "חצוף שכמוך! עז פנים!" קרא לעבר האיש, הלא הוא ה"חפץ חיים". ירד העגלון ונתן לו סטירה והמשיך לעבר הבית. שהגיע העגלון לבית של החפץ חיים את פניו קידמה אשת הרב וביקשה להמתין עד שהרב יגיע. כשכולו מרוגש לראות את פני הצדיק בפעם הראשונה בחייו הכין עצמו למפגש. והנה חשכו עיניו כשאותו הלך נכנס אל החדר וכולם קמו לכבודו. פניו חורו ולשונו דבקה לחיכו. חלפו רגעים אחדים עד אשר התאושש. או אז קרב אל ה"חפץ חיים", השפיל מבטו ואמר: "עכשיו מבין אני את הכול. אנא, רבנו, מחל נא לי על שנתתי לך סטירה "אל תבקש ממני מחילה", נשמע קולו

של ה"חפץ חיים", "נהפוך הוא: אני הוא שצריך לבקש את סליחתך, כיון שהדברים שאמרתי לך ציערו אותך, ובאותה שעה למדתי דבר שגם על עצמי "אסור לדבר לשון הרע!".

מסיבה בגיל תשעים

מספרים על הגאון החפץ חיים שכאשר הגיע לגיל תשעים, ערך מסיבה בביתו, ותמהו עליו מקורביו, מדוע עושה לעצמו מסיבה כזאת גדולה, בהיותו בן תשעים. השיב להם, כי תמיד חשש הוא שאם יפטר מן העולם בלא אריכות ימים, ירננו אחריו בני אדם שהוא "נאה דורש ולא נאה מקיים", (שהוא רק דורש אבל אינו מקיים את דרשתו) שהרי כתוב (לד יג) "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע", כלומר, אדם שומר את פיו מלשון הרע, זוכה לאריכות חיים. ולכן כאשר זכה לאריכות ימים, ערך מסיבה ושמח על כי נתקיים בו דברי הפסוק, ולא ירננו חס ושלום עליו ועל ספרו.

המנבל פיו עונשו גדול

הגמרא אומרת (שבת לג א) שכל המנבל את פיו אפילו נחתם עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה נהפך עליו לרעה.

אבי אבות טומאת הדיבור

ורבינו השל"ה הקדוש (שער האותיות אות שי"ן) כתב, שאבי אבות טומאת הדיבור, הוא עוון ניבול הפה ולשון הרע, וכתב שכל המטמא את פיו ולשונו בטומאת הדיבור, אז כל דברי תורה ותפלותיו כולם נטמאו, ומחוץ למחנה מושבם, ואדרבא מקבל עונש עליהם, כי הוא דומה לאדם שמביא מתנה חשובה למלך, אבל מגיש אותה למלך בכלי מלא קיא, הרי אז בודאי יכעס עליו המלך בכפליים.

למה הדבר דומה לאדם שקנה בשר טרי ורך ובישל אותו בתוך סיר מלוכלך ומטונף, והטעם של הבשר היה רע, מאוד ואף על פי שבישל בשר טרי ורך, מכיוון שהכניס את הבשר לתוך סיר מלוכלך, לכן הבשר קיבל טעם רע הנמשל כך הפה של

האדם אם האדם מדבר לשון הרע ומלכלך את פיו בנבול הפה ואחר כך בא להתפלל, ואותו פה בא לדבר עם בורא עולם, ולכן תפילתו לא מתקבלת בשמים כי אע"פ שהתפלל מעומק הלב אבל הסיר מאוד מלוכלך ומהלכלוך הוא נותן טעם רע לבשר. (שהרי התפלה היא כמו מתנה לפני ה' והוא מגיש אותה לה' בפה מלא דברי נבלה שהוא מאוס לפני ה' יתברך).

כשאדם שומע דברים לא טובים לנפש

כמה אדם צריך ליזהר והתרחק מן השמיעה הלא טובה שאדם שומע דברים לא טובים זה מחלחל לעומק נפשו ואז הדברים הרעים פועלים להשחית את הנפש, כמו התינוקות של קורח שנבלעו בתוך האדמה כי שמעו דיבורים רעים עד שהנפש שלהם נשחתה עד שכבר לא הייתה להם תקנה ולכן גם התינוקות נבלעו בתוך האדמה.

אשרי יולדתו

ולעומת זאת אדם שומע דיבורים טובים הם פועלים בנפש לטובה כמו שמצינו (הובא בברטנורא אבות ב ח) אצל התנא הקדוש רבי יהושע שאמרו עליו "אשרי יולדתו" כי שהיה תינוק קטן בעריסה אימו הייתה מביאה את העריסה לבית המדרש, כדי שישמע דברי תורה וייספגו בגופו ובנשמתו דברי התורה.

רואים שדיבורים קדושים מועלים לנפש של האדם לקדושה ולטהרה, וכן להיפך ח"ו דיבורים רעים משפיעים על הנפש לרעה, ולכן אומרת לנו התורה את הברכה אשר תשמעו עצם זה שיהודי שומע דברים טובים זה ישפיע עליו לטובה וזו הברכה הכי גדולה.

לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו

הגמרא במסכת פסחים (ג א) אומרת דאמר רבי יהושע בן לוי: לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו, שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו, שנאמר

(בראשית ז) "מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה", ר' יהושע בן לוי מלמד אותנו שלא להוציא דבר מגונה מפינו. התורה יכלה לכתוב 'הבהמה הטמאה' אך היא בחרה להאריך ולכתוב 'הבהמה אשר איננה טהורה', מהי הבעיה להגיד את המילה "טמאה"? התשובה היא שהמילה טמאה היא מילה שלילית ואילו אנו צריכים לדבר בלשון נקייה, בלשון חיובית, ככל שנדבר בלשון חיובית ולא שלילית כך נוכל לראות את העולם בצורה יותר חיובית וממילא לפעול בצורה חיובית.

כיצד ניתן לעשות זאת? עונה רבינו בחיי בחובת הלבבות (שער ו פרק ו) ונאמר על אחד מן החסידים, שעבר על יד נבלת כלב מסרחת מאד, ואמרו לו תלמידיו: כמה מסרחת נבלה זאת. אמר להם: כמה לבנים שניה. ונתחרטו על מה שספרו בגנותה. וכיון שהוא גנאי לספר בגנות כלב מת, כל שכן באדם חי, וכיון שהוא טוב לשבח נבלת כלב בלובן שניה, כל שכן שהוא חובה לפי זה לשבח אדם משכיל ומבין. והייתה כוונתו להוכיחם, שלא ילמדו לשונם לדבר רע, וישוב להם טבע. וכן כשילמדו לשונם לדבר טוב, ישוב להם טבע קבוע.

מי שזהיר לא לדבר לשון הרע יזכה לבנים

מסופר שפעם בא יהודי לצדיק הקדוש הסטייפלר וביקש ברכה לזרע של קיימא, אמר לו הצדיק בתחילת הפרשה התורה אומרת (ויקרא יב ג) "וביום השמיני ימול בשר עורלתו" ומיד אחר כך התורה מדברת על נגע הצרעת, ולמה התורה הסמיכה את שני הדברים האלו? אלא לומר לך שמי שזהיר לא לדבר לשון הרע יזכה לבנים, ולכן תלמד כל יום אתה ואשתך שתי הלכות מהלכות לשון הרע וכך היה.

הדבר היחיד שמעכב את הגאולה זה בגלל שמדברים לשון הרע

ומסופר ששאלו את הצדיק הקדוש הבבא סאלי מתי יבוא מלך המשיח? היה אומר תדעו לכם מלך המשיח מוכן ומזומן והגאולה נמצאת בפתח והדבר היחיד שמעכב את הגאולה הוא בגלל שמדברים לשון הרע.

לדון לכף זכות

המשנה בפרק אבות (פרק א ו) אומרת "והווי דן את כל האדם לכף זכות". רבי יצחק הוטנר זצ"ל, בעל 'פחד יצחק', אומר על כך: אין הפירוש שמדובר רק בהכוונה כללית שראוי לדון את בני האדם שסביבנו לכף זכות; אלא, לדבריו, יש בפסוק זה תיאור של מיהו האדם שרואה את הזולת זך ונקי ומיהו האדם שרואה אותו תמיד אשם ורשע: מי שליבו זך, טבעי שהוא רואה את הזולת זך, נקי, ובעל מידות חיוביות; ומי שהוא בעל לב רע, רואה את הזולת כבעל תכונות שליליות. דהיינו כאשר אנו דנים את העולם לכף זכות הדבר מבטא את זכות לבנו. כוונת התנא ב'פרקי אבות' היא, אפוא, שראוי לאדם לזכך את ליבו על ידי שידון את כל האדם לכף זכות, ועל ידי שירבה לעשות כן, אט אט ליבו ייהפך לזך טהור ונקי. ברור, אם כן, שההסתכלות החיובית או השלילית אינה מוגבלת ומקובעת בלידה או בחינוך אלא כל אחד מאתנו יכול ליצור לעצמו חיים נעימים על ידי שיתאמן להסתכל באופן חיובי.

אומר רבינו הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב שהתנא הקדוש רבי אליעזר בן הורקנוס בא ללמד אותנו חכמה גדולה מאוד, איך להסתכל על כל דבר בעולם הזה וכך יזכה לחיות את החיים המאושרים ביותר והשמחים ביותר, כל אדם נולד עם טבע שונה מחברו ואם רצונות שונים ודעות שונות, והתפקיד של האדם בעולם הזה הוא ליישר את המידות שלו, ובאה התורה ומגלה לנו - דע לך שיש דבר אחד שאם האדם ידבק במידה הזאת, כל חייו יכולים להשתנות לטובה, והמידה הזו היא לחפש בכל דבר את הטוב שבו ולא את הרע שבו, וזו מידת עין טובה שבכל דבר הוא רואה בעין את הטוב שבדבר ההוא, ואם האדם דבק במידה הזו הוא זוכה שתמיד תשרה עליו הברכה, הוא מה שכתוב במשנה בפרקי אבות (ב ט) איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם? רבי אליעזר בן הורקנוס אומר עין טובה, ואיזוהי מידה רעה שיתרחק ממנה האדם רבי אליעזר בן הורקנוס אומר עין רעה.

האדם מביא על עצמו את הטוב וגם את הרע, הקב"ה מוריד שפע גדול מן

השמים אבל ביד האדם יש כח לקחת את הטוב ואת הברכה ולהפוך אותה לקללה, ולכן תמיד אדם צריך לחשוב רק דברים טובים ולחפש בכל דבר את הטוב שיש בו ואת המעלה שלו ולא לחפש את הרע ואת החיסרון.

רבי יהושע בן חנניה

תלמידו השני של רבי יוחנן בן זכאי היה רבי יהושע בן חנניה, ואומרת לנו המשנה במסכת אבות (ב יא) רבי יהושע אומר עין רעה ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם, גורמים לאדם שיתקצרו חייו בעולם הזה מי שיש לו עין רעה הוא רואה בכל דבר את הרע ואת החיסרון וכל הזמן הוא בצער וממורמר, מי שיש שהולך אחרי יצר הרע אין לו מנוחה ומתקצרין חייו, ומי שיש בליבו שנאת הבריות הבריות שונאות אותו, כי כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, הלב של האדם כמו מראה אם יאהב יאהבו אותו וכן להיפך.

יש צרעת בגופו, צרעת בבגד, וצרעת בביתו של האדם

והתורה הקדושה אומרת לנו שיש שלושה סוגים של צרעת, צרעת בגופו, צרעת בבגד, וצרעת בביתו של האדם, פירוש העניין הוא שהתורה אומרת אם אדם רואה כתם בגופו או כתם בבגדו או כתם בקירות שבבית, הוא היה הולך אל הכהן, ואם הכהן רואה שהכתם זהו צרעת, הכהן אומר לו טמא, ואותו אדם יושב מחוץ למחנה שבעת ימים ואסור להיות ולעמוד ליד אותו אדם שיש לו נגע צרעת.

הצרעת אינה ממנהגו של עולם

הרמב"ם כותב וז"ל (פט"ז מהל' טומאת צרעת ה"י) הצרעת אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירן מלשון הרע, שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית, אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית משתנין כלי העור שבביתו שהוא יושב ושוכב עליהן, אם חזר בו יטהרו, ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנין הבגדים

שעליו, אם חזר בו יטהרו ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנה עורו ויצטרע ויהיה מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע. כלומר, דבר ראשון מזהירים אותו בזה שקירות ביתו מקבלים צרעת, אח"כ כליו, ולבסוף הוא עצמו.

לכן כמה אדם צריך להתרחק מלהרבות בדיבורים, שכשאדם מרבה בדיבור בסוף בא לידי לשון הרע לכן אמרו חכמים (אבות א יז) כל המרבה בדברים מביא חטא, ולעומת זאת אמרו חז"ל (אבות ג יג) סייג לחכמה שתיקה.

אין עונשין אלא אם כן מזהירין

המדרש אומר (ויק"ר יז ד) שאין הקב"ה מביא ייסורים על האדם אלא אם כן קודם כל נותן לו סימן קודם כדי לעוררו לעשות תשובה, ואם הקב"ה נותן לאדם סימן ובכל זאת לא מתעורר בתשובה אז הקב"ה מביא עליו ייסורים.

ודבר זה אנו לומדים מפרשת השבוע, שאנו רואים בתורה שיש בצרעת שלושה סוגים, צרעת בביתו של האדם, וצרעת בבגד, וצרעת בגופו.

ואומר המדרש אמר להם הקב"ה מה ביניכם לאומות העולם, הגויים כשהם חוטאים מיד אני מביא על גופם ייסורים גדולים, אבל אתם בני ישראל בני אתם, כשאתם חוטאים אין אני מלקה בגופכם תחילה אלא בבתיכם מלקה תחילה, ואם לא עושים תשובה אני מביא על גופכם ייסורים וכמו שכתוב (יחזקאל יח לב) "כי לא אחפוץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחיה".

ולכן אם יהודי רואה שהגיע אליו איזה צער או הפסד ממון, צריך לדעת שזה לא סתם אין צער שמגיע סתם אין ייסורים שמגיעים סתם אין הפסד שמגיע סתם, לכל דבר יש סיבה ולכן אם רואה איזה הפסד אז יתבונן ויבין מיד שהקב"ה נותן לו סימן לעוררו לעשות תשובה כי הם לא באו בחינם.

ימי ספירת העומר

הכנה לקראת קבלת התורה

הימים האלו שאנו נמצאים בהם

נקראים ימי ספירת העומר, הם ימים קדושים וטהורים ימים של הכנה לקראת קבלת התורה בחג השבועות חג מתן תורה.
תכלית יציאת מצרים

כל התכלית שבשבילה הקב"ה הוציא את בני ישראל מארץ מצרים בשביל שעם ישראל יקבלו את התורה, כמו שדרשו חז"ל על הפסוק "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים" (ויקרא כה, לח) ודורשים רבותינו ז"ל (הובא ברש"י שם) שעל מנת כן הוצאתי אתכם מארץ מצרים כדי שתקבלו עליכם את התורה במעמד הר סיני.

אשר הוצאתיך מארץ מצרים

ולכן כשהקב"ה בא לתת את התורה במעמד הר סיני הוא פתח "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (שמות כ, ב) ולכאורה למה לא פתח אשר בראתי שמים וארץ? אלא שבא לרמוז לנו שהקב"ה הוציא אותנו מארץ מצרים מבית עבדים בשביל שבני ישראל יקבלו על עצמם את התורה הקדושה, ולהיות עבדים של בורא עולם.

כנגד חמישים שערי קדושה

ואומרים רבותינו המקובלים שיש חמישים שערי קדושה וכנגדם יש חמישים שערי טומאה, ושבני ישראל היו במצרים הם נשתקעו במ"ט שערי טומאה, ואם היו נכנסים לשער החמישים של הטומאה לא היו יוצאים ממצרים לעולם.
וכדי לזכות לקבל את התורה היו צריכים לצאת מארבעים ותשע שערי טומאה ולהיכנס לחמישים שערי קדושה, ולכן מיציאת מצרים ועד מעמד הר סיני היה בדיוק חמישים יום, כי מאותה שעה שיצאו מארץ מצרים בכל יום יצאו משער אחד של טומאה ונכנסו לשער אחד של קדושה, עד שביום החמישים יום חג השבועות חג מתן תורה נכנסו לחמישים שערי קדושה וזכו לקבל את התורה הקדושה.
ולכן הימים האלו נחקקו בשמים לנצח לימים של הכנה לקראת קבלת התורה, וכמו שביציאת מצרים הימים האלו היו הכנה לקראת קבלת

התורה, כך כל שנה אנו זוכים לקבל את התורה מחדש בכל שנה בחג השבועות, ולכן הימים האלו הם הכנה לקראת קבלת התורה.

מצוות קרבן העומר

הקב"ה מצווה אותנו בתורה (ויקרא כג, י) "כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, וקצרתם את קצירה, והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן", התכלית של כל התורה היא שנכיר שכל מה שיש לנו הוא רק בזכותו של בורא עולם, ולכן הקב"ה מצווה אותנו בתורה שמתי שבני ישראל יבואו לארץ ישראל, כשתקצרו את התבואה הראשונה אל תאכלו ממנה עד שתביאו קודם כל קרבן לקב"ה ותגידו תודה לבורא עולם, ומתי היה תחילת קצירת התבואה החדשה? למחרת יום טוב הראשון של חג פסח, והתבואה הראשונה שהייתה מוכנה הייתה השעורים ולכן ציווה הקב"ה להביא קרבן העומר מן השעורים, שהיו לוקחים עומר שעורים והיו טוחנים אותו לקמח, ואת הקמח היו מנפים בשלוש עשרה נפות, והיו מביאים את הקמח של השעורים לבית המקדש והכהן היה מקריב את קמח השעורים על גבי המזבח, ומאותו זמן היה מותר לאכול מהתבואה החדשה, וכל המצווה הזאת כדי להשריש בנו להכיר טובה לקב"ה על כל הטוב שמשפיע עלינו בכל רגע, ושנזכור כל הזמן שכל מה שיש לנו הוא רק בזכותו של בורא עולם.

מצוות ספירת העומר

והקב"ה ציווה אותנו שני דברים על מצוות העומר, הדבר הראשון להקריב את קרבן העומר והדבר השני לספור ספירת העומר, כמו שכתוב בתורה "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה". (ויקרא כג, טו)

והיום שאין לנו בית המקדש אין לנו קרבן העומר, אבל יש לנו מצוות ספירת העומר שהקב"ה ציווה אותנו בכל יום לספור היום כך וכך לעומר, וכך במשך ארבעים ותשע ימים ממחרת יום טוב הראשון של חג

הפסח, עד שמגיעים ביום החמישים לחג השבועות חג מתן תורה.
להראות את ההשתוקקות לקבלת התורה
והסיבה שהקב"ה ציווה אותנו לספור את ספירת העומר, מכיוון שכל המטרה של יציאת בני ישראל מארץ מצרים היא כדי שבני ישראל יקבלו את התורה במעמד הר סיני בחג השבועות, וכמו חתן וכלה שסופרים את הימים והשבועות מתי כבר יגיע יום החתונה, כך עם ישראל היו משתוקקים מתי כבר יגיע יום מתן תורה, ולכן היו סופרים את הימים מיציאת מצרים במשך שבעה שבועות עד חג השבועות חג מתן תורה. כמבואר בספר החינוך (מצוה שו).

למה נקרא ספירת העומר?

ואם כך שעניין הספירה לא קשור לקרבן העומר אלא להשתוקקות לקבלת התורה, א"כ לכאורה צריך להבין למה הספירה הזו נקראת ספירת העומר?

אלא מבאר הערוך השולחן (תפט, ג) שקרבן העומר היו מביאים מן השעורים, והרי ידוע ששעורים הם מאכל בהמה (כמבואר בגמרא סוטה דף יד), ולמה היו מביאים קרבן מן השעורים דווקא שהוא מאכל בהמה לרמוז לנו שבימים האלו אנו צריכים לתקן את הנפש הבהמית שנמצאת בנו ואלו המידות הרעות.
כשאדם מתכונן הוא עושה בשלימות וצריך הכנה לקבלת התורה כי הטבע בעולם שכל דבר שאדם מתכונן אליו הוא עושה אותו בשלימות, וכמו שבדברים גשמיים כך גם בדברים רוחניים, כמה שאדם מתכונן למצווה יותר כך הוא יעשה את המצווה יותר בשלימות, ולכן בימים האלו ימי ספירת העומר אנו מכינים את עצמנו ומתכוננים לקבל את התורה מחדש בחג השבועות.

חסידים הראשונים

הגמרא אומרת במסכת ברכות (דף ל ע"ב) חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה, שבה היו

מתבוננים וחושבים לפני מי אנו עומדים להתפלל לפני מי אנו עומדים לדבר? עם מלך מלכי המלכים הקב"ה, ומכיוון שהיו מתכוננים ומכינים את עצמם לתפילה התפילה שלהם הייתה עושה רושם גדול מאוד בשמים.

מעשה מרבי משה גאלאנטי

מסופר על הרב הקדוש רבי משה גלנטי זיע"א שהיה הרב של העיר צפת לפני שלש מאות ושלושים שנה, ובאותו זמן היה חי בעיר צפת גוי אחד שהיה מגלה עתידות, וגם היהודים היו הולכים לאותו גוי שיגלה להם את העתידות וכל מה שהיה אומר אותו גוי היה מתקיים, וכששמע הצדיק רבי משה גלנטי שכל היהודים הולכים לאותו גוי מגלה עתידות הצטער מאוד, והתחיל לחקור ולדרוש על אותו גוי מה סוד כוחו, והלך רבי משה גלנטי לבית של אותו גוי, וכשראה הגוי את רבי משה גלנטי שמח מאוד ואמר מה זכיתי שהצדיק בא אצלי, אמר לו תגלה לי מה סוד הכח שלך, אמר הגוי אני לא יכול לגלות כי זהו סוד מאבות אבותי, אמר רבי משה גלנטי אתה אדם חכם בטח יש לך כמה שאלות שלא מצאת עליהם תשובה תשאל אותי, מיד אמר כן יש כמה דברים שחקרתי ודרשתי ולא מצאתי להם תשובה, אמר הרב לאותו גוי אני מוכן לענות לך ולפתור לך את כל השאלות בתנאי שאתה תגלה לי מה סוד הכח שלך, והסכים הגוי ומיד הרב פתר לו את כל השאלות, ואחרי שהרב פתר את השאלות לגוי ביקש הרב שיגלה לו מה סוד הכח שלו, והגוי אמר בתנאי שהרב יצום ארבעים יום רצופים ואחרי ארבעים יום הרב יבוא אלי ואני אגלה לרב.

הלך הרב וצם ארבעים יום ואחרי ארבעים יום הגיע הרב אל הבית של הגוי, וראה הגוי את הרב אמר רואים על הפנים שלך שצמת ארבעים יום וגם אני צמתי ארבעים יום, ויצאו לדרך וטבלו בשבע מעיינות של מים, ואחרי שטבלו הגיע הגוי לאיזה בית ולפני שנכנס לבית אמר הגוי לרב מה שאני עושה תעשה אחרי וכשאני נכנס לבית הזה צריך להשתחוות, ופחד הרב שמא יש שם פסל אבל

לא הייתה לו ברירה והשתחווה, ואותו גוי נכנס לבית ומשתחווה שבע פעמים מול הארון שהיה בסוף הבית, והרב אחריו ושהגיע אותו גוי לארון הזיז את הפרוכת והיה חקוק שם על טס של זהב שויתי ה' לנגדי תמיד, אמר אותו גוי לרב כשבא אדם לשאול אם החולה יחיה או לא אני צם ארבעים יום, ואחר כך אני טובל בשבע מעיינות של מים, וכשאני נכנס אני משתחווה וכשאני מזיז הפרוכות ואני רואה את הכתב שויתי ה' לנגדי תמיד, אם שם ה' זוהר סימן שהחולה יחיה ויבריא ואם שם השם כבוי סימן שהחולה ימות.

מיד התחיל רבי משה גלנטי לבכות, אמר אם גוי שהוא ערל וטמא אבל מכיוון שעושה כמה הכנות גדולות רק כדי להסתכל על שם השם הוא זוכה שה' מגלה לו את העתיד, אנו יהודים בניו של בורא עולם אם נתבונן ונכין את עצמנו לפי שאנו מזכירים את שמו של בורא עולם על אחת כמה וכמה שיגלה לנו סודות.

רואים אנו שמתי שמתכוננים לדבר של קדושה זוכים לקדושה ולכן הימים האלו הם ימים של הכנה שאנו מתכוננים לקראת חג השבועות חג מתן תורה ובזכות שאנו מתכוננים נזכה בעז"ה לקבל את התורה מחדש בכל שנה ושנה בחג השבועות.

במה הם הכינו את עצמם?

ובמשך כל הארבעים ותשע ימים מיציאת מצרים ועד חג השבועות היו בני ישראל מתכוננים ומכינים את עצמם לקראת קבלת התורה, ובמה הם הכינו את עצמם הרי עדיין לא היה תורה בעולם, אלא אומרים רבותינו ז"ל שבמשך כל ארבעים ותשעת הימים מיציאת מצרים ועד קבלת התורה בחג השבועות, בני ישראל היו עסוקים בלימוד מידות טובות כדי שיהיו ראויים לקבלת התורה, כי דרך ארץ קדמה לתורה, ולכן כל שנה בימים האלו שבין חג הפסח לחג השבועות הם ימים של התחזקות במידות טובות, ובכל יום מימי ספירת העומר מתחזקים במידה אחת טובה, כדי שנגיע לחג השבועות נהיה ראויים לקבל את התורה, כי בכל שנה אנו זוכים לקבל את התורה מחדש בחג השבועות.

לברור את האוצרות הרוחניים

אומרים רבותינו ז"ל על הימים האלו ימי ספירת העומר, משל למה הדבר דומה לאדם שמצא אוצר גדול מאוד ובאוצר היה כל מיני סוגים של אבנים יקרות וזהב וכסף ונחושת, ואחרי שמצא את כל האוצר העמיס את כל האוצר על העגלה והביא את האוצר לבית שלו, וכשהגיע לבית שלו התחיל לברור ולמיין את האוצר, והיה מפריד ושם את היהלומים לבד ואת הזהב לבד ואת הכסף לבד ואת הנחושת לבד וכך הפריד כל סוג לבד, הנמשל אומרים רבותינו ז"ל כך בחג הפסח כל יהודי זכה לאוצרות גדולים מאוד של קדושה וטהרה, ובימי ספירת העומר עיקר העבודה שלנו היא לברור את כל האוצרות הרוחניים שזכינו בחג הפסח, ולכן בימי ספירת העומר אלו ימים קדושים ימים של עליה בעבודת השם, שעל ידי שיהודי בורר את הקדושה הוא עושה בה קנין בנפש שלו לקנות מידות טובות.

כקדושת חול המועד

רבינו הרמב"ן כותב בפרשת אמור (ויקרא כג, לו)- דע לך שימי ספירת העומר קדושים כקדושת ימי חול המועד, שחג ראשון פסח וחג שני שבועות והימים שביניהם ימי חול המועד, וכל מצוה שיהודי מקיים בימי ספירת העומר יש לה כח גדול מאוד.

קובעים לכל השנה כולה

המקובל האלוקי רבנו הרש"ש בספר נהר שלום כותב שימי ספירת העומר קובעים לאדם לכל השנה כולה, ואיך שהאדם מתנהג בימי ספירת העומר כך הקב"ה מתנהג איתו במשך כל השנה כולה.

יש מפתח שיכול לפתוח את כל המנעולים

השפת אמת אומר שהטבע בעולם שלכל מנעול יש מפתח שפותח אותו, ולא כל מפתח יכול לפתוח את המנעול אלא כל מנעול יש לו מפתח

מיוחד שיכול לפתוח אותו, אבל יש מפתח מיוחד שיכול לפתוח את כל המנעולים, והמפתח הזה הם ימי ספירת העומר, שבימי ספירת העומר יש כח מיוחד לצאת מכל הבעיות ומכל העיכובים.

השל"ה הקדוש כותב דע כי ימי ספירת העומר בהם זוכה האדם לבנות לעצמו את כל השערים של הקדושה, כי יש כח אדיר לבטל את היצר הרע, ולכן ימי העומר הם ימי ניסיון.

בימים האלו מידת הדין מתוחה

בספר חמדת ימים (על מועדי ה' דף מט הובא בקצרה בספר מועד לכל חי סי' ד אות מה) אומר, שבימי ספירת העומר יהיה האדם זהיר שלא יכניס עצמו לדבר סכנה, שבימים האלו מידת הדין מתוחה כי בימים האלו קרו לעם ישראל כמה אסונות וכמה פורענויות לאורך כל הדורות.

עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא

ואחת הפורענויות המפורסמות שקרו לעם ישראל בימי ספירת העומר היא, הגמרא במסכת יבמות (דף סב ע"ב) אומרת שהייתה מגיפה מאוד קשה ומתו כל עשרים וארבעת אלף תלמידי רבי עקיבא בפרק זמן קצר מפסח ועד ל"ג בעומר, ואומרת הגמרא שתלמידי רבי עקיבא נסתלקו מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, והייתה עינם צרה זה בזה, ואומר המהרש"א (יבמות דף סב ע"ב) שהיו מדברים לשון הרע האחד על חברו אף על פי שלמדו תורה והיו גדולים מאוד בלימוד התורה, ולכן נסתלקו מן העולם במגיפה.

העיקר הוא לימוד המביא לידי מעשה

הגמרא אומרת (בבא קמא דף יז ע"א) גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, עיקר לימוד התורה הוא כדי להגיע לידי מעשה, כמו שאנו אומרים בתפילה 'ללמוד וללמד לשמור

ולעשות ולקיים', התכלית של לימוד התורה הוא כשבא לידי מעשה, ולכן עולם הזה נקרא עולם המעשה כי הרי גם בגן עדן לומדים תורה, אלא שבגן עדן רק לומדים תורה אבל שם הוא עולם הנשמות עולם רוחני שאין שם מעשים אבל כאן בעולם הזה עיקר הלימוד הוא ע"מ שיביא את האדם לידי מעשים טובים, ולכן הגמרא (ירושלמי ברכות א, ב) אומרת 'כל הלומד תורה שלא על מנת לקיים נוח לו שלא היה בא לעולם, ונוח לו שהייתה נהפכת שלייתו על פניו', כי עיקר הלימוד הוא כדי להביא אותנו למעשים טובים ולא ללמוד בלי לקיים, ותלמידי רבי עקיבא למדו אבל לא קיימו ולכן נאבדו מן העולם.

"מי יתנני ירחי קדם"

הגמרא אומרת (נדה דף ל ע"ב) שכשהתינוק נמצא במעי אמו, נר דלוק על ראשו ורואה מתחילת העולם ועד סופו ומלאך מלמד אותו את כל התורה כולה, ולפני שהתינוק יוצא לאוויר העולם בא מלאך ונותן לתינוק מכה על פיו והתינוק שוכח את כל התורה שלמד, והוא מה שאיוב אמר אחרי שבאו עליו כל הצרות, שאמר איוב "מי יתנני ירחי קדם" (איוב כט, ב) כלומר מי יתן לי ואוכל לחזור לימים שהיית במעי אמי ואני אלמד תורה מפי המלאך ולא יהיו לי שום דאגות, אם אנו לומדים תורה הוא כדי שאנו נזכה לקיים את המצווה בפועל, כי אם לומדים ולא מקיימים א"כ בשביל מה באת לעולם הרי גם כשהיית במעי אמך למדת תורה, אלא כל המטרה שהאדם בא לעולם הזה היא כדי ללמוד ולקיים עוד מצוה ועוד מצוה.

פרקי אבות

תקנת חז"ל ללמוד בימים אלו פרקי אבות

רבותינו זכרונם לברכה תיקנו לנו בימי ספירת העומר ללמוד את פרקי אבות, ששם מלמדים אותנו התנאים הקדושים מידות טובות ודרך ארץ, כדי שנתכונן ונכין את נפשנו לקראת קבלת התורה שנהיה ראויים לקבל את התורה בחג השבועות, ועיקר

התורה היא עבודת המידות כי התורה לא יכולה לשכון באדם שיש לו מידות רעות, ואמרו חז"ל (ויק"ר פ"ט, ג) שדרך ארץ קדמה לתורה.
הגמרא אומרת (בבא קמא דף ל ע"ב) האי מאן דבעי למהוי חסידא מי שרוצה להיות חסיד מה יעשה? רבא אמר לקיים מילי דאבות, כלומר שילמד פרקי אבות.

לעקור מידה אחת רעה

הרב ישראל סלנטר זצ"ל כותב (הו"ד בספר קדוש ישראל ח"ב עמ' קנט) שיותר קל לאדם ללמוד את כל התורה כולה מאשר לעקור מידה אחת רעה שנמצאת בנפשו.

הוא היה אומר

ומי שיתבונן בפרקי אבות יראה שכל אחד מהתנאים הקדושים בחר ללמד לדורות הבאים איזו מידה טובה, וכל תנא אומר מידה טובה אחרת שצריך האדם לדבוק בה, האחד אומר עין טובה ואחד אומר לב טוב, וכל תנא דיבר על מידה אחרת, משום שכל תנא בא ללמד אותנו מידה שהוא היה שלם בה בשיא השלימות ואותה הוא לימד לאחרים, כי אדם יכול לדרוש מאחרים רק כשהוא שלם באותה המידה וכך דבריו נשמעים בבחינת נאה דורש ונאה מקיים, ולכן אם נתבונן נראה שבתחילת דבריהם כתוב במשנה 'הוא היה אומר', ומסבירים רבותינו ז"ל שהוא קודם כל היה שלם באותה מידה טובה ורק אחר כך היה אומר לאחרים.
כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא לפני שמתחילים לקרוא בפרקי אבות נוהגים לומר את המשנה שנמצאת במסכת סנהדרין (י, א), "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר".
ושאל החפץ חיים (הקדמה למסכת אבות) שלכאורה צריך להבין, הרי התורה מלמדת אותנו שככל שהאדם יעשה יותר מצוות כך יזכה לשכר גדול יותר בעולם הבא, וכאן אנו רואים שלא משנה כמה מצוות יעשה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא? אלא אומר רבינו החפץ חיים שחלק הוא מלשון חלקת אדמה, וכמו

שבעולם הזה יש אדם שאת חלקת האדמה שלו הוא מטפח ומשקה אותה וצומחים שם עצים טובים עם פירות טובים, אבל יש אדם שיש לו חלקת אדמה אבל הוא לא טורח בה כלל ולא משקה את העצים, והעצים נובלים וגדלים שם קוצים ודרדרים, כך אומר לנו התנא הקדוש כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא אבל תלוי איזה חלק, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת ומי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת, מי שטרח בעולם הזה לעשות מצוות ומעשים טובים גדלים בחלק שלו פירות טובים, אבל מי שלא טרח בעולם הזה לעשות מצוות הרי שבחלק שלו גדלים קוצים ודרדרים.

משה קיבל תורה מסיני

בתחילת פרקי אבות נאמר משה קיבל תורה מסיני, ושואל רבינו עובדיה מברטנורא (תחילת מסכת אבות), הרי יש לנו שישים מסכתות וכל המסכתות נאמרו למשה רבינו במעמד הר סיני, אבל אף מסכת לא מתחילה משה קיבל תורה מסיני אלא רק מסכת אבות, וצריך להבין הרי לא רק פרקי אבות אלא כל המשניות נאמרו למשה בהר סיני?

אלא מבאר רבינו עובדיה מברטנורא זיע"א שכל המשניות כמו מסכת ברכות ומסכת שבת, ברור לכולם שנאמרו בהר סיני, אבל פרקי אבות שבה מדובר על מידות טובות שהשכל הישר מחייב אותם, היינו יכולים לחשוב שלא נאמרו למשה בהר סיני אלא חכמים בדו את המידות מהלב שלהם, כי אלו דברים שהשכל הישר מחייב אותם עין טובה ולב טוב, לכן באו חכמים והתחילו את פרקי אבות משה קיבל תורה מסיני, שכל מה שאמרו חכמים הכל נאמר בהר סיני וחכמים לא בדו מהלב שלהם שום דבר.

משה קיבל תורה בסיני ולא מסיני?

מסכת אבות מתחילה משה קיבל תורה מסיני, ושואל רבינו התולדות יעקב יוסף (ויקהל) שלכאורה היה צריך לומר משה קיבל תורה בסיני ולא מסיני? אלא אומר התולדות יעקב יוסף (ויקהל) שמשה רבינו הייתה בו מידת הענווה כמו שהתורה מעידה עליו והאיש משה עניו מאוד,

ומשה רבינו למד את מידת הענווה מכך שהתבונן בכך שהקב"ה בחר לתת את התורה דווקא על הר סיני ולא על הר אחר, אע"פ שהוא היה נמוך ויש הרים גבוהים שלכאורה עליהם היה יותר כבוד לתת את התורה, אלא דווקא בגלל שהר סיני הוא נמוך מכל ההרים בחר הקב"ה לתת עליו את התורה, כי הקב"ה בא לרמוז לנו שאין התורה מתקיימת אלא במי שנוהג במידת הענווה כמבואר בגמרא במסכת (סוטה דף ה ע"א), ולכן התנא אומר משה קיבל תורה מסיני שמהר סיני הוא למד את מידת הענווה.

מסורת העברת התורה

משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה ובראשם עזרא הסופר, ואנשי כנסת הגדולה מסרו לשמעון הצדיק שהוא היה משיירי כנסת הגדולה והיה כהן גדול במשך ארבעים שנה, ושמעון הצדיק היה אחיו של עזרא הסופר שהיה ראש אנשי כנסת הגדולה, ואחר כך התחילה תקופת הזוגות, ונקרא שמם זוגות שבאותם זמנים היו שני צדיקים שהם הנהיגו את כל הדור, ותקופת הזוגות הייתה במשך חמישה דורות, יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן, יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי, יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח, שמעיה ואבטליון והלל ושמאי, ואחר כך רבי יוחנן בן זכאי, ולרבי יוחנן בן זכאי היו חמישה תלמידים והגדול שבכולם רבי אליעזר בן הורקנוס, ורבי אליעזר בן הורקנוס העביר את התורה לרבי עקיבא, ורבי עקיבא לימד את רשב"י ורבי מאיר בעל הנס ומהם יצאה תורה לכל עם ישראל.

שמעיה ואבטליון

הגמ' אומרת (גיטין דף נז ע"ב) ששמעיה ואבטליון היו בזמן בית המקדש השני, ובנים של גרים מבני בניו של סנחריב מלך בבל, והיו שני אחים וגדולי הדור.
והגמרא (יומא דף עא ע"ב) מספרת שבאותו דור של שמעיה ואבטליון היה כהן גדול עם הארץ, ותמיד היה

המנהג שכשהכהן הגדול היה יוצא במוצאי יום הכיפורים מבית המקדש היו כל עם ישראל מלווים אותו, אבל באותה שנה כשראו כל עם ישראל את שמעיה ואבטליון שהיו גדולים מאוד בתורה עזבו את הכהן גדול והלכו ללוות את שמעיה ואבטליון, והגמרא מספרת שהכהן גדול נפגע שלא ליוו אותו ואמר לשמעיה ואבטליון 'יבואו בני עממין', והתכוון לרמוז להם שהם בנים של גרים, אמרו לו שמעיה ואבטליון יבואו בני עממין שעושין מעשה אהרון ואל יבוא זרעו של אהרון שעושה מעשה עממין.

משיח בן יוסף

מהרח"ו סיפר בשבחי האר"י (פי"א עמ' קיט) שפעם אחת הלכו עם האר"י הק' לקבר שמעיה ואבטליון, והיה מוריד נשמתם ומדבר איתם כמו בזמן חיותם, ושאל מהרח"ו את האר"י מה אמרו לך, א"ל להגיד לכם שתתפללו על משיח בן יוסף שלא ימות, ואנו בטיפשותנו לא השכלנו להבין שרבינו האר"י הוא משיח בן יוסף ולא התפללנו על כך, ואחרי שלושה ימים נסתלק רבינו האר"י.

הלל הזקן

ותלמידם של שמעיה ואבטליון היה הלל הזקן, הגמרא (יומא דף לה ע"ב) מספרת שהלל הזקן היה עני מרוד והיה מרוויח כל יום מטבע וחצי, מטבע לפרנסת אנשי ביתו וחצי מטבע לשומר בית המדרש, היה ערב שבת אחת שלא מצא עבודה ולא היה לו איך לשלם לשומר בית המדרש, ועלה לראש הגג והניח אוזנו על הארובה כדי לשמוע דברי תורה, וירד שלג ונעשה חושך והרימו שמעיה ואבטליון את ראשם וראו על הארובה צורת של אדם, ומיד ציוו לחלל עליו את השבת כדי שלא ימות מהקור, ואמרו שמעיה ואבטליון מובטחנו שאדם זה שכל כך צמא היה לשמוע דברי תורה שייצא ממנו אדם גדול, וזהו הלל הזקן שהמשיך את התורה אחרי שמעיה ואבטליון.

סבלנותו של הלל הזקן

תנו רבנן: (שבת דף לא ע"א) מעשה

בנכרי אחד שבא לפני שמאי. אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתיים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב אני מאמינך ושבעל פה איני מאמינך; גיירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב, גער בו והוציאו בנזיפה. בא לפני הלל, גייריה. יומא קמא (ביום הראשון) אמר לו: א"ב ג"ד. למחר אפיך ליה (=הפך לו). אמר לו: והא אתמול לא אמרת לי הכי? אמר לו: לאו עלי דידי קא סמכת? דעל פה נמי סמוך עלי! (אם אתה סומך עלי, סמוך עלי גם בתורה שבעל פה).

הגמרא אומרת: (שבת דף ל ע"ב) לעולם יהיה אדם עניו כהלל, מעשה בשני אנשים שהתערבו ביניהם על ארבע מאות זוז האם אחד מהם יצליח להכעיס את הלל, היה ערב שבת אחת ונכנס הלל לבית המרחץ בא אותו אדם וצעק מי כאן הלל מי כאן הלל? יצא הלל ונתעטף ולבש בגדיו ואמר כן מה רצונך? יש לי שאלה גדולה למה ראשיהם של הבבלים עגולה? א"ל מפני שאין להם מיילדות מומחות, חזר לבית המרחץ שוב חזר מי כאן הלל מי כאן הלל? שוב לבש בגדיו ויצא וא"ל מה רצונך? א"ל מפני מה העיניים של התרמודיים טרוטות ומכוערות, א"ל מפני שדרים בין החולות ונכנס להם חולות לעיניים, שוב פעם קרא מי כאן הלל מי כאן הלל? התלבש ושאל מה רצונך בני? א"ל מפני מה הרגליים של האפריקאים רחבות, א"ל בגלל שדרים בין בצעי המים והולכים יחפים, א"ל יש לי הרבה שאלות לשאול אותך אבל אני מפחד שמא תכעס עלי, א"ל בני שאל כל שאלות שיש לך, א"ל אתה הלל נשיא ישראל, א"ל כן, א"ל יה"ר שלא ירבו כמותך בישראל שבגללך הפסדתי ארבע מאות זוז, א"ל הלל - כדאי הוא הלל שתפסיד עבורו אפילו שמונה מאות זוז ובלבד שלא יכעס.

רבי יהונן בן זכאי

הגמרא אומרת (סוכה דף כח ע"א) שמונים תלמידים היו להלל הזקן, שלושים ראויים שתשרה עליהם שכינה כמו משה רבינו, ושלושים ראויים להעמיד את השמש כמו יהושע בן נון ועשרים בינוניים, גדול

שבכולן רבי יונתן בן עוזיאל וקטן שבכולן רבי יוחנן בן זכאי.
הגמרא (מגילה דף כח ע"א) מספרת על רבי יוחנן בן זכאי שחי מאה עשרים שנה, וכששאלו אותו בזכות מה זכית לאריכות ימים, אמר להם מימי לא שחתי שיחת חולין ומימי לא הלכתי ארבע אמות בלי תורה ובלי תפילין.
והיה רבי יוחנן בן זכאי בקי בכל החכמות שיש בעולם, שהיה יודע שיחת דקלים ושיחת עופות ושיחת מלאכים ושיחת שדים ורוחות, וכשהיה עוסק במעשה מרכבה הייתה יורדת אש מן השמים ומקיפה אותו.

יה"ר שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם

ומספרת הגמרא (ברכות דף כח ע"ב) שכשחלה רבי יוחנן בן זכאי לפני שנפטר נכנסו תלמידיו לבקרו ומצאו אותו בוכה, אמרו לו רבינו למה אתה בוכה? הרי אתה נר של העולם ועמוד התורה? אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס אין כעסו כעס עולם, ואם אוסרני בבית הסוהר אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לשחדו בממון בכל זאת הייתי בוכה, ועכשיו שמוליכין אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא חי וקיים לנצח נצחים, שמיתתו מיתת עולם ואיסורו איסור עולם וכעסו כעס עולם, ואיני יכול לשחדו בממון, ועוד שאני רואה שני שבילין לפני אחד של גן עדן ואחד של גיהינום, ואני לא יודע באיזה שביל מוליכין אותי ולא אבכה? אמרו לו תלמידיו רבינו ברכנו, א"ל יה"ר שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, א"ל רבינו עד כאן, א"ל הלוואי שתזכו לכך שהרי אדם שעובר עבירה אומר שלא יראני אדם.

תלמידי רבי יוחנן בן זכאי

הגמרא מספרת שלרבי יוחנן בן זכאי היו חמישה תלמידים, והגדול שבהם היה התנא הקדוש רבי אליעזר בן הורקנוס, והגמרא מספרת שרבי אליעזר בן הורקנוס היה מגדולי

התנאים שהיו לעם ישראל, והוא היה הרב של התנא הקדוש רבי עקיבא.

איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם

וכתוב במשנה (אבות ב, ט) "איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם? רבי אליעזר אומר עין טובה, ואיזוהי דרך רעה שתרחק ממנה האדם? עין רעה", רבי אליעזר בא ללמד אותנו שעין טובה היא היסוד לכל המידות הטובות, ועין רעה היא היסוד לכל המידות הרעות.

רבי יהושע בן חנניה

תלמידו השני של רבי יוחנן בן זכאי היה רבי יהושע בן חנניה, ואומרת המשנה במסכת אבות (ב, יא) "רבי יהושע אומר עין רעה ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם", שגורמים לאדם שיתקצרו חייו בעולם הזה, כי מי שיש לו עין רעה הוא רואה בכל דבר את הרע ואת החיסרון, וכל הזמן הוא בצער וממורמר, ומי שיש בליבו שנאת הבריות הבריות שונאות אותו, כמו שאומר שלמה המלך (משלי כז, יט) "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", הלב של האדם הוא כמו מראה אם יאהב יאהבו אותו וכן להיפך.

מוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
בראשות האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

הציבור היקר מוזמן להשתתף

באזכרה

במלאת תשע שנים לפטירתה של
הרבנית הצדקת **פרגלית טולידאנו** ע"ה

ובשיעור השבועי

מפי בנן של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א
שיתקיים אי"ה

ביום שני ג' אייר תשפ"ב 24.04.23
בשעה **20:30**

בבית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
רחוב העצמאות 39 רובע הסיטי אשדוד

הציבור
מוזמן!